

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет лісового господарства та екології

Кафедра експлуатації лісових ресурсів та
деревообробних технологій

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ЛЕВИЦЬКА ЛІНА МИКОЛАЇВНА

УДК 631.634.004.67

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ДП «ПОПІЛЬНЯНСЬКЕ ЛГ» ЗА ПРИНЦИПАМИ І КРИТЕРІЯМИ FSC

205 Лісове господарство

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

кваліфікаційна робота містить результати власних наукових досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело

_____ Л.М. Левицька

Керівник роботи

Рибак Василь Оксентійович

доктор сільськогосподарських наук, професор

Житомир – 2021

Висновок кафедри експлуатації лісових ресурсів та деревообробних технологій за результатами попереднього захисту

Протокол засідання кафедри експлуатації лісових ресурсів та деревообробних технологій

№ ____ від « ____ » _____ 2021 р.

Завідувач кафедри експлуатації лісових ресурсів та деревообробних технологій

д.с.-г.н., професор _____ Рибак Василь Оксентійович
« ____ » _____ 2021 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти Левицька Ліна Миколаївна захистила кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК _____ Білецька Наталія Миколаївна

АНОТАЦІЯ

Левицька Л.М. Особливості ведення господарської діяльності ДП «Попільнянське ЛГ» за принципами і критеріями FSC – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 205 – лісове господарство. – Поліський національний університет, Житомир, 2021.

В магістерській роботі проведено дослідження на рахунок впливу на навколишнє середовище та екологію ведення господарської діяльності державного підприємства «Попільнянське лісове господарство» керуючись критеріями та принципами Лісової опікунської ради. Проведено аналіз вжитих заходів та міроприємств пов'язаних з веденням лісового господарства у ДП «Попільнянське ЛГ»; при проведенні підсумків роботи, було знайдено ряд негативних наслідків при веденні лісового господарства підприємством; виявлено вплив на соціальний та економічний стан підприємства на території підприємства; проведено оцінку ризиків заходів направлених на ведення лісового господарства. Підприємству надано рекомендації направлених на покращення роботи підприємства, аналізу впливу ведення лісгосподарської діяльності на екологію, рослинний та тваринний світ, на економічну та соціальну сферу.

Ключові слова: сертифікація, принципи, критерії, Лісова Опікунська Рада, ДП «Попільнянське ЛГ».

ANNOTATION

Levitska L.M. Peculiarities of conducting business activity of SE «Popilnya Forestry» according to FSC principles and criteria – Qualifying work on the rights of the manuscript.

Qualification work for the master's degree in specialty 205 – Forestry. – Polissia National University, Zhytomyr, 2021.

In the master diploma, research was conducted on the impact on the environment and ecology of the economic activity of the SE «Popilnya Forestry» guided by the criteria and principles of the Forest Board of Trustees. The analysis of the taken measures and actions connected with conducting forestry in SE «Popilnya Forestry» is carried out; when conducting the results of the work, a number of negative consequences were found in the management of forestry by the enterprise; the influence on the social and economic condition of the enterprise on the territory of the enterprise is revealed; the risk assessment of measures aimed at forestry was carried out. The company provided recommendations aimed at improving the company's work, analysis of the impact of forestry activities on the environment, flora and fauna, economic and social spheres.

Key words: certification, principles, criteria, Forest Stewardship Council, SE «Popilnya Forestry».

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ЛІСОВА СЕРТИФІКАЦІЯ СВІТУ	7
1.1. Напрями розвитку лісової сертифікації	7
1.2. Сертифікаційна схема FSC	9
1.3. Компоненти стандарту лісоуправління	14
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ДП «ПОПІЛЬНЯНСЬКЕ ЛГ»	16
2.1. Організація території лісгоспу	16
2.2. Природно-кліматичні умови	20
2.3. Основні галузі господарства в районі розташування лісогосподарського підприємства	21
2.4. Господарське значення лісгоспу в економіці регіону	24
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ МОНІТОРИНГУ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДП «ПОПІЛЬНЯНСЬКЕ ЛГ»	27
3.1. Моніторинг основних видів лісогосподарських заходів	27
3.2. Вплив діяльності підприємства на довкілля	28
3.3. Моніторинг пожеж	30
3.4. Особливості ведення мисливського господарства	32
3.5. Оцінка впливу на навколишнє середовище	33
3.6. Співпраця із зацікавленими сторонами	34
ВИСНОВКИ	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	38

ВСТУП

Сертифікація лісів є наслідком глобалізації в світі. Це об'єктивний процес, який має системний характер, тобто охоплює багато сфер життя суспільства, надає оцінку ведення лісового господарства, лісокористуванню та управлінню лісами у відповідності до встановлених міжнародних норм та вимогам. Метою лісової сертифікації є збалансоване ведення лісового господарства, забезпечення соціального, екологічного, економічного розвитку методом дотримання всіх загальновизнаних стандартів.

Від самого початку створення FSC було визначено, що створені ним критерії та принципи, будуть направлені на розвиток національних стандартів. В 1997 році, у Швеції був розроблений перший національний стандарт. З того часу пройшли акредитацію понад 30 національних стандартів, в тому рахунку і український.

Мета та завдання дослідження.

Метою роботи було вивчення господарської діяльності ДП «Попільнянське ЛГ» за принципами і критеріями FSC. Для досягнення поставленої мети передбачалось виконання таких завдань:

1. проаналізувати сучасний стан ведення лісового господарства в умовах ДП «Попільнянське ЛГ»
2. виявити негативні результати ведення лісового господарства на території підприємства;
3. оцінити ризики ведення лісового господарства;
4. встановити соціальні наслідки діяльності підприємства.

Об'єктом досліджень є ведення лісового господарства в умовах ДП «Попільнянське ЛГ».

Предметом досліджень є особливості впливу на довкілля запланованої господарської діяльності ДП «Попільнянське ЛГ» за принципами і критеріями FSC.

Методи дослідження: загальнонаукові (спостереження, порівняння, аналіз, синтез, індукція, дедукція), лісівничо-таксаційні – для еколого-лісівничої характеристики насаджень; економічні – для з'ясування питання менеджменту організації; екологічні – для дослідження взаємозв'язків компонентів лісових біоценозів; математико-статистичні – для статистичної обробки польових матеріалів.

Публікації.

Левицька Л.М. Основні проблеми оптимізації лісокористування та шляхи вирішення за принципами FSC. *Студентські наукові читання – 2021.* Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції присвяченої I туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт на факультеті лісового господарства та екології Поліського національного університету (25 січня 2021 року, м. Житомир). Житомир, 2021. С. 14.

Кратюк О.Л. **Левицька Л.М.** Пріоритети розвитку лісової сертифікації в світі *Аспекти сталого розвитку лісового, сільського, водного та енергетичного господарств зони Полісся України* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (08 квітня 2021 р., м. Житомир). Житомир : ЖАТК, 2021. С. 112-113.

Левицька Л.М. Моніторинг основних видів лісогосподарських заходів у ДП «Попільнянське ЛГ». *Подільські читання. Охорона довкілля, збереження біотичного та ландшафтного різноманіття, природнича освіта: наука: проблеми, перспективи, рішення:* матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (11-13 жовтня 2021, м. Хмельницький). Хмельницький, 2021. С. 168-169.

Практичне значення. Пропозиції автора можуть бути використані для подальшого ведення лісового господарства на території ДП «Попільнянське ЛГ».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота викладена на сорока одній сторінці друкованого тексту і складається з вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ЛІСОВА СЕРТИФІКАЦІЯ СВІТУ

1.1. Напрямки розвитку лісової сертифікації

Основною метою лісової сертифікації в світі є забезпечення збалансованого ведення лісового господарства шляхом удосконалення та виконання відповідних загальновизнаних стандартів [43]. Вони передбачають забезпечення легальності виробництва лісоматеріалів [37, 38]. Процес лісової сертифікації набирає оберти швидкими темпами. Цей процес сприяє підвищенню якості лісоуправління у всьому світі [1, 40, 44].

Найчастіше використовується у світі схема FSC а також схеми, акредитовані PEFC [42]. На початок 2018 року у світі за двома схемами сертифіковано майже 366,345 млн га лісів, при цьому є не поодинокі випадки коли ліси одночасно могли бути сертифіковані за двома схемами (надано подвійні сертифікати). На даний час отримано в загальній складності більше 32 000 сертифікатів ланцюжка поставок. За інформацією Європейської економічної комісії ООН (UNECE), сертифіковано майже 9,50 % тієї площі, що належить до Продовольчої і сільськогосподарської організації ООН до лісів, або майже 14,00% лісів що експлуатуються у світі. UNECE проводилися також оцінювання обсягів сертифікованої деревини в міжнародній торгівлі лісо-паперовими матеріалами. Було наголошено, що частка сертифікованих лісо-паперових матеріалів у міжнародній торгівлі наразі не надто велика, менше 10,00 % від загального об'єму, не дивлячись на те що по окремих напрямках ринку даний показник може бути набагато більшим (наприклад, у виготовленні садових меблів та з виробництва окремих сортів паперу він може бути 50,00 % і вище). Наголошується, що самим динамічним напрямком ринку є ринок сертифікованої целюлозно-паперової продукції. За інформацією консалтингових структур (Pira International), темпи реалізації сертифікованої целюлози та паперу складають зростання до 100,0-120,0 % в рік, що на порядок

вище темпів збільшення ринку в цілому. Стає затребованою сертифікація в новоутворених галузях. Зокрема до таких галузей, відноситься виробництво деревних пелет для отримання теплової енергії а також виробництво біопалива (гідролізного спирту) з деревної маси, і тощо [28-29].

Таким чином, можна прогнозувати, що розвиток ринку в найближчим часом призведе до збільшення площ сертифікованих лісів в всьому світі. Не можливо повністю передбачити, темпи зростання цього процесу, але ймовірно, що він прискорюється, а не сповільнюється. Процес лісової сертифікації, це результат змін вигляду лісового сектора на національному та глобальному рівні [34].

Найбільший обсяг запасів деревини мають 6 країн світу: Бразилія (81,0 млрд. м³), Росія (80,5 млрд. м³), США (35,0 млрд. м³), Канада (33,0 млрд. м³), Демократична Республіка Конго (31,0 млрд. м³) , Китай (13,0 млрд. м³). Майже 85,0 % всіх світових запасів деревини зосереджено саме в цих країнах. Найвищий показник розвитку лісова сертифікація отримала в США і Канаді найнижчий показник має - в Росії та Бразилії. Стрімкими темпами сертифікація розвивається у Швейцарії [8] та Великобританії [23]. Слабо розвинена сертифікація лісоуправління у Китаї та Конго [29].

Лісова сертифікація є надзвичайно важливою складовою розвитку лісового сектора як у всього світі в цілому та і зокрема в Україні [35]. Сертифікація стала не від'ємною частиною Лісового кодексу та інших нормативних актах управління лісами та має чималий вплив на організацію лісового господарства та формування лісової політики в Україні, підґрунтям якого є міжнародні стандарти та вимоги. Лісова сертифікація потрібна для впорядкування процесів лісоуправління на практиці [4, 10-12, 17, 18, 26, 33].

Є нечисленна група країн яка по заготівлі ділової деревини не зовсім співпадає з групою лідерів за запасами деревини. Найбільший обсяг заготівлі деревини є США (понад 400,0 млн. м³ на рік), Канада (майже 200,0 млн. м³ на рік), Росія (майже 150,0 млн. м³ на рік), Бразилія (понад 100,0 млн. м³ на рік). Така країна як Китай, приблизилася в середині 2000-х років до об'єму 100,0

млн. м³ на рік, та відбулося різке збільшення заготівлі через з мораторій на промислові рубки в природних лісах. Однією із найбільших країн по заготівлі деревини є також Швеція (більше 50,0 млн. м³), Фінляндія і Німеччина (майже 50,0 млн. м³ на рік). Лєвова частка сертифікованих лісів у Швеції та Фінляндії [14, 29].

Швидкими темпами проходить лісова сертифікація в тих країнах з перехідною економікою, в яких компанії, що проходять сертифікацію, є важливою мотивацією для виходу на екологічно чутливі ринки збуту продукції західних країн Європи. Від моменту створення система PEFC орієнтована на країни що розвиваються. Більш гнучкою є схема ж FSC, і сертифіковані за неї території, як правило, невеликі за площею, представлені майже в 80 країнах світу, в тому рахунку в тих країнах, що розвиваються.

1.2. Сертифікаційна схема FSC

Відмінною особливістю схеми FSC є спрямованість на ринки збуту, на споживачів, а значить, і на створення першочерговості у торгівлі продукцією яка сертифікована [27]. Важливо підкреслити, що приблизно 72,0% всіх виданих сертифікатів у світі ланцюжка реалізації деревини відносяться до схеми FSC, як результат така продукція логотипом сертифіката FSC найзатребуваніша на екологічно чутливих ринках. Прогнозуються, що до кінця 2021 р. в світі за схемою FSC планується сертифікувати більше 250 млн. га лісів. За інформацією, яку надано Державним агентством лісових ресурсів України, в 2020 році в Україні сертифіковано 4,5 млн. гектарів лісових масивів . На даний час сертифікатами FSC мають понад 17,51 тис. торгових та лісопромислових фірм та компаній з сумарним річним оборотом капіталу понад 300,00 млрд. дол. [29, 41].

Згідно проведених досліджень одним з найавторитетніших рейтингових та аудиторських агентств Price water house Coopers в 2008 р., 100 найбільших лісових і целюлозно-паперових компаній світу, FSC є найбільш визнаною у

світі схемою лісової сертифікації. Наголошено, що 49,0 % найбільших лісопромислових компаній в світі мають хоча б не значну частку лісів, проведено сертифікацію за схемою FSC. На даний час у 81 країні світу видані сертифікати лісоуправління FSC. Отже, FSC - це без перебільшень глобальна схема лісової сертифікації. Її 10 принципів сталого ведення лісового господарства та критерії узагальнений і пройшли апробацію в найрізноманітніших умовах [13, 26]. У разі приходу на ринок нової країни відбувається створення робочої групи із розробки національних стандартів на основі принципів і критеріїв сталого ведення лісового господарства FSC [10, 17-18].

Це означає те, що в усьому світі принципи лісоуправління єдині, не дивлячись на істотну різницю та відмінності між Сходом та Заходом, тропічними і бореальними, державними лісами та приватними. Відрізняються особливими умовами лише плантації з великою продуктивністю в субтропіках і тропіках, а також невеличкі лісові общинні та фермерські господарства. FSC має відповідні підходи сертифікації таких категорій лісових насаджень (сертифікація SLIMF для малих орендарів і лісо власників, «Принцип 10 » для плантацій).

Знак FSC один із найвідоміших серед споживачів всього світу. Довіра до сертифікації в Європі становить 30,0-40,0 %, в окремих країнах, а в таких країнах як Нідерландах та Швейцарії, він більше 60,0%. Велика кількість продукції та виробів з деревини (паркет, садові меблі, ламінат) з відповідним маркуванням можна отримати майже в будь-якому спеціалізованому магазині, наприклад заходів в «Епіцентр», «Леруа Мерльон», «Обі», «Метро», та ін. [29]

Лісова опікунська рада - це некомерційна, неурядова, міжнародна організація, заснована в 1993 році в м. Торонто (Канада) групою трейдерів, лісових компаній, екологічних організацій та лісових профспілок що об'єднує майже 800 впливових організацій та індивідуальних членів.

Розвиток та становлення лісової сертифікації пов'язане з міжнародними конвенціями та процесами зі сталого управління лісами. Однією з

найвизначних подій у розвитку сталого розвитку лісових ресурсів стала Конференція ООН з навколишнього середовища і розвитку яка відбулася Ріо-де-Жанейро (1992), де було проголошено перехід до сталого розвитку [25, 32].

Є дві категорії членів FSC : члени з правом голосу і прихильники. Члени з правом голосу приймають участь у голосуванні і мають вплив на прийняття рішень на всіх офіційних заходах FSC, включаючи засідання Національної ініціативи, Генеральної асамблеї, регіональних асамблей. Вони можуть бути обрані до складу Ради директорів Національної ініціативи або в Міжнародне правління FSC. Прихильники мають повне право брати участь у діяльності FSC, але без права голосу.

Найважливіші міжнародні конвенції (Конвенція про охорону Всесвітньої культурної та природної спадщини, Рамсарська та Боннська конвенції, Конвенція про біологічне різноманіття, CITES, Гельсінський і Монреальський процеси тощо) наряду з документами, до прикладу «Порядок денний на XXI століття: Лісові принципи» стали основою нового підходу до вироблення рішень в галузі екології, збереження і захист цілісності навколишнього середовища і сталого використання лісових та природних ресурсів, а також для розвитку лісової сертифікації у світі [25]. У вищезгаданих документах було сформульовано самі важливі принципи сталого управління лісовими ресурсами [5, 30-31].

Національна ініціатива FSC - це всесвітня організація, що на національному рівні представляє схему FSC. У функції національної ініціативи входить вирішення спорів щодо сертифікації, розробка національних стандартів FSC [39], робота з формування ринків FSC-продукції у своїй країні, моніторинг якості сертифікації, проведення інформаційної підтримки учасників та навчання. Коли в країнах відсутні національні ініціативи FSC може визначити контактна особа даної країни, яка на час до створення та акредитації національної ініціативи представлятиме там схему FSC.

У своїй роботі Національна ініціатива надає підтримку та допомогу у прийнятті в схемі FSC демократичні принципи: прозорість і відкритість, поділ

на 3 палати - екологічну , соціальну , економічну , рівність усіх трьох палат при прийнятті будь яких рішень , обрання правління тощо. Проведення акредитації (визнання) в ЛОР можливе лише за умови дотримання всіх згаданих умов національної ініціативи, та укладання з нею відповідного договору. Наразі FSC запроваджує процес децентралізації управління для передачі чималих повноважень та функцій на рівень національних ініціатив. В майбутньому у схемі FSC роль національних ініціатив буде лише зростати, і це , без сумніву, буде мати неабиякий вплив на всю організацію.

FSC являється міжнародною організацією в області добровільної лісової сертифікації. Даний статус підтверджено акредитацією в спеціалізованих авторитетних міжнародних організаціях по сертифікації. FSC має акредитацію в WSSN (Міжнародна мережа з сертифікації та стандартам - орган Світової організації торгівлі, COT), ISEAL (Міжнародний альянс з соціальної та екологічної акредитації та екомаркування), ISO (Міжнародна організація з сертифікації).

Міжнародна компанія по послугах у сфері акредитації (Accreditation Services International, ASI), яка являється дочірньою організацією FSC -, також є міжнародною організацією з акредитації. Проводити сертифікацію самостійно Лісова опікунська рада не може, але може делегувати це право незалежним організаціям, які отримали акредитацію. На даний час у світі мають акредитацію вже більше 20 сертифікаційних органів. ASI має право на проведення перевірок сертифікаційних органів, їх системи менеджменту як в польовій так і в офісній діяльності. Після виявлення факту порушень в багатьох системах сертифікації, заяви компаній, знаки відповідності, які б мали гарантувати стійке лісокористування, насправді не відповідали дійсності, виникла необхідність створення такої структури.

Аби не поширювати масштабну дезінформацію покупців, які не хотіли своїм придбанням товарів спричиняти подальше руйнування лісових екосистим, було прийнято рішення про необхідність організації акредитації систем сертифікації [3, 16].

Кожен з членів FSC відносить до однієї з трьох створених палат - економічної, соціальної та екологічної. Організації та приватні особи, що мають комерційні відносити в лісовому секторі об'єднує в себе Економічна палата. Це не лише лісозаготівельні, лісопромислові та торговельні компанії а й сертифікаційні структури, консалтингові компанії, асоціації споживачів та інші. Тім, хто має бажання отримати членство в даній групі має обов'язково продемонструвати неабияке прагнення до втілення критеріїв і принципів FSC в своєї роботі. Організації, проектні інститути та приватні особи які вивчають, досліджують вплив ведення лісового господарства на екологію можуть претендувати на членство в FSC. Наглядова рада визначає до якої палати їх відносити. До членства FSC не допускають урядові (державні) організації.

В країнах Північної та Латинської Америки, в Євросоюзі, Китаї FSC є товарним знаком що вже зареєстрований і багатьох країнах світу цей товарний знак проходить процедуру реєстрації, де сертифікація поширена. Використання товарного знаку регламентовано і ведеться під суворим контролем. Для використання захищених законом торгових марок в комерційних або некомерційних цілях необхідно надання спеціального дозволу, який видається як Міжнародним центром ЛПС так і уповноваженими агентами. В Міжнародному центрі в свій час було розроблено умови та правила використання логотипів FSC на товарах, та правила використання торгових марок FSC з цілю продажу продукції для тих хто продає (які мають і не мають сертифіката FSC).

Не тільки FSC проводить просування бренду, але і його партнери зі списку комерційних та некомерційних організацій, які мають всі можливості в поширенні в інформаційному просторі матеріалів щодо важливості бренду FSC в різноманітних напрямках природоохоронної, соціальної та лісогосподарської системах. Сертифікат FSC це для виробника як вияв прихильності до природних ресурсів, навколишнього середовища, яке дає можливість підвищення рівня конкурентноспроможності готової продукції, підняти авторитет посеред замовників, партнерів, покупців.

1.3. Компоненти стандарту лісоуправління

Лісоуправління яке має пріоритет служіння ключовим цілям стійкого розвитку – називається сталим лісоуправлінням, [13, 15, 19, 22].

Самим важливим в даній ситуації є охорона, збереження та підтримання біорізноманіття, складу атмосфери, невідновних природних ресурсів, а також інших екосистемних функцій [9, 24, 36].

Самою важливою часткою різних схем лісової сертифікації є саме зміст стандарту лісоуправління. Особлива увага наділяється при створенні стандарту наступним питанням: 1) рамки застосування; 2) визначення рівня вимог до лісоуправління; 3) мова стандарту.

Навіть в період міжнародних процесів зі сталого управління лісами та наявність великої кількості погоджених документів, в світі зараз немає єдиного рамкового стандарту що відповідає за управління лісами. Затверджені стандарти лісової сертифікації яким користуються міжнародні організації інтенсивно розвивають і додають положення вище згаданих та інших документів. Схеми лісової сертифікації, за якими працюють на даний час, мають багато точок зіткнення. Це як передбачення слідуючого:

- отримання заявником законного права на використання лісових ресурсів;
- отримання легального права на лісокористування (до відповідності міжнародним та національним вимогам);
- постійного контролю за лісовими масивами;
- аналіз якості лісокористування;
- оцінювання та перелік лісових ресурсів;
- охорона лісових масивів від пожеж та захворювань;
- аналіз використання хімічних та біологічних засобів охорони рослин, та мінімальне їхнє використання ;
- моніторинг використання відходами, вторинну переробку відходів переробки деревини;

- • планування ведення лісоуправління, включаючи короткострокові та довгострокові види діяльності;
- проведення економічно доцільного лісового господарства і не істощительное використання лісосировини;
- забезпечити високий рівень кваліфікації працівників, які працюють на підприємствах;
- провести оцінювання та перелік цінних лісових ресурсів та запланованих ресурсів лісокористування з проведенням міроприємств для зменшення негативних впливів;
- забезпечення ряд міроприємств для охорони здоров'я та охорони праці робітників які працюють на лісогосподарських господарствах та підрядників;
- проведення всіх правомірних дій направлених на забезпечення прав робітників, які відповідають вимогам Міжнародної організації праці (МОП);
- оцінювання наслідків використання соціальними групами людей лісовими ресурсами, зв'язок зацікавлених осіб;
- охорона в правовому полі прав населення даної місцевості.

Аналізуючи господарську діяльність та економічний стан країн які провели сертифікацію, показує що всі вищезгадані елементи мають місце в різних системах управління лісами, не залежно від того чи це ліси входять до державної власності чи приватної, не залежно від площі лісової ділянки, від походження лісового насадження – плантаційного чи природного. Завдячуючи аналізу та моніторингу сертифікованих лісових насаджень дає можливість узагальнити вимоги до сертифікації лісових насаджень та покращення розвитку міжнародних систем управління лісами.

РОЗДІЛ 2

ХАРАКТЕРИСТИКА ДП «ПОПІЛЬНЯНСЬКЕ ЛГ»

2.1. Організація території лісгоспу

ДП «Попільнянське ЛГ» веде свою трудові діяльність вже 85 років, з 1960 року. Після реорганізації в 1963 році мало назву лісгоспзаг, і набуло права проведення лісозаготівель та лісового господарства .

В 1978 році відбулось чергове реформування та скорочення адмінштату, було створено лісництва Андрушівське, Корнинське і Попільнянське, які були перейшли у підпорядкування Коростишівському лісгоспзагу, а Ружинське лісництво – Бердичівському.

В зв'язку з тим що дев'яності роки виникла необхідність працевлаштування робітників лісового господарства які переїхали із забруднених радіацією території області , та для покращення роботи виробництва, ведення лісового господарства відповідно до наказу від 06.06.1991 року Міністерства лісового господарства було створено державне підприємство Попільнянський лісове господарство. Під час чергового реформування до складу держлісгоспу було приєднано лісництва Ходорківське, а також та три лісництва які в свій час належали Коростишівському лісгоспзагу - Корнинське, Попільнянське, Андрушівське та Ружинське лісництво, яке належало до Бердичівському лісгоспзагу.

ДП «Попільнянське ЛГ» знаходиться на території 5 адміністративних районів, (Андрушівського, Ружинського, Коростишівського, Попільнянського, Брусилівського) в південно – східній стороні Житомирської області.

Відтворення лісових масивів за останні періоди ведення господарської діяльності відбувалося шляхом лісовідновлення на вирубках та вільних лісових ділянках. Необхідність заліснення потребують 2075 гектарів площ не засаджених деревами, непокриті лісовою рослинністю площі 150 га. Природне відновлення лісового масиву можливе на ділянці 170 гектарів. Площу понад 22

га відведено для ведення рекреаційних участків та мисливського господарства. Насадження високпродуктивних лісових масивів на площі 1888 га проводиться лише штучним шляхом, щоб отримати в майбутньому високопродуктивну лісопродукцію. При плануванні проектування різних способів лісовідновлення, лісовпорядкуванням приймалось різні способи і напрямки для створення лісових масивів в різних категоріях заліснених ділянок та їх тип лісу при природньому залісненню.

Територію лісфонду яку необхідно засадити деревами штучним відновленням, віднесено до ділянок лісокультурного фонду, які відносяться до господарського впливу.

Для відтворення природним шляхом ділянок відновлюваний період прийнято приблизно до 5 років.

Для покращення лісовідновлення ділянок лісу, які заліснені природним шляхом протягом 5 років передбачає ряд міроприємств направлених на збереження та догляд за підростом особливо цінних деревних порід при проведенні догляду та рубок, удобрення ґрунтового покриву.

Залежно від цільової породи, групи типів лісу прийняті терміни протягом 5 років для визначення змикання висаджених культур та переведення у вкриті лісорослинністю.

Картографічною (геодезичною) основою для розробки лісовпорядних планшетів були планшети попереднього лісовпорядкування та геодезичні дані землевпорядкування 1985 р.

Для складання лісовпорядних планшетів за основу було картографічні – геодезичні планшети лісовпорядкування та документацію геодезичних досліджень землевпорядкування за 1986 року.

Лісовпорядкування на даний період відповідає всім чинним документам та інструкціям лісовпорядкування від 1986 р., документації лісовпорядної наради, семінарів по даних питаннях держлісгоспів Житомирщини та технаради по результатам проведених польових робіт, за класами віку лісонасаджень

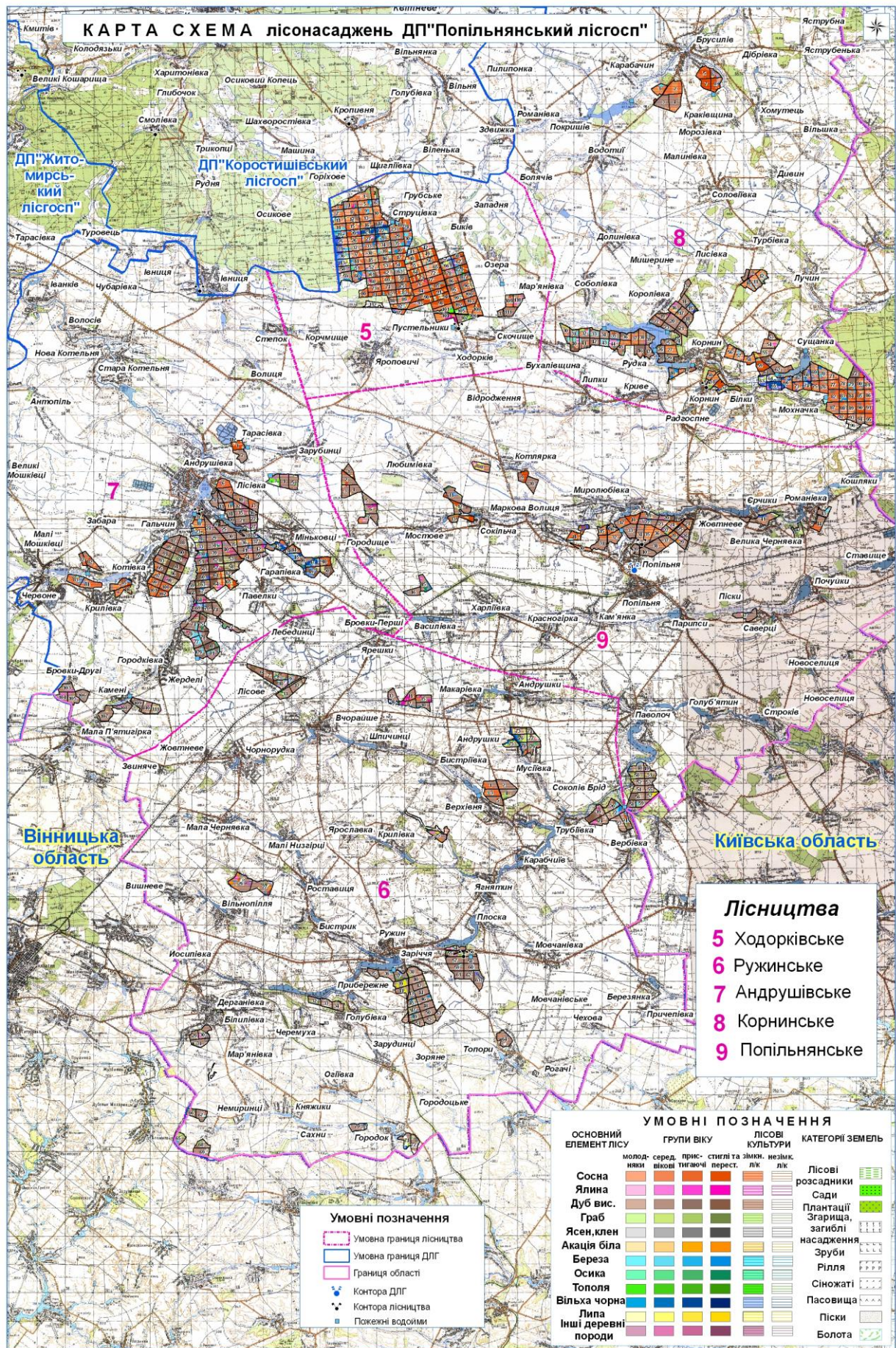

Рис.2.1. Територія ДП «Попільнянське ЛГ»

Таблиця 2.1.

Основні показники проведеного лісовпорядкування

Показники	Одинці вимірювання	Розряди лісовпорядкування
		I
1. Площа лісовпорядкування в т. ч. з використанням аерофотознімків	га	23630,0
2. Кількість кварталів	шт.	18372,0
3. Площа кварталів:		459,0
максимальна	га.	151,0
мінімальна	га.	7,9
середня	га.	52,1
4. Кількість таксаційних виділів	шт.	7279,0
5. Середня площа таксаційного виділу	га.	3,1
6. Протяжність таксаційних ходів на 1000 га.	км.	69,9
	шт.	
7. Закладено площадок вимірювально – переліскової таксації	шт.	245.0
8. Закладено пробних площ усього	шт.	16.0
в т.ч на рубки догляду		
9. Кількість планшетів		

При проведенні таксаційних робіт були використані вся стандартна документація створена для проведення таксаційних робіт на території України, які були створені та затверджені Українським аграрним університетом (кафдра лісової таксації), де за базу для робіт було взято табличні матеріали ходу росту поряд лісоутворюючих порід дерев що ростуть на території України.

Для проведення таксаційних робіт також до уваги брались нормативні, довідкові таблиці та матеріали «Нормативи оцінки якості лісових культур, захисних насаджень, природного поновлення при переведенні у вкриті лісовою рослинністю землі», «Таблиця для визначення селекційної оцінки деревостанів (за П.І.Молотовим)», «Діагностичні таблиці типів лісу», «Технологічні схеми лісових культур для Житомирської області», «Нормативи атестації незімкнутих лісових культур, захисних насаджень та природного поновлення».

При проведенні таксаційних робіт, вивченні всією документації ліси Попільнянського держлісгоспу було вирішено віднести до 1 лісового таксового поясу.

Через зміну в господарській діяльності, а в зв'язку з економічною доцільністю було прийнято рішення про з перенесення із ст. Козятин на ст. Попільня нижнього складу, спеціалістами держлісгоспу було затверджено новий розподіл по розрядах такс.

2.2. Природно-кліматичні умови

Попільнянський держлісгосп відноситься до лісостепового округу Лісостепової зони північного лісостепового району Дністровсько-Дніпровського [6, 7].

Кліматичні умови території місцезнаходження держлісгоспу помірно-континентальний, коефіцієнт вологості 1,9–1,3. Зими з невисоким температурним режимом, літній період відносно тепло, з помірними дощами.

Температурний режим повітря в міжсезоння не має різких коливань, що дає можливість нормального росту та розвитку деревних насаджень. Але в окремі періоди природа вносить свої корективи такі як, засухи, великі снігові та дощові опади, коливання температур повітря, загальна зміна клімату не лише на території України, а й в цілому на планеті, вказує на необхідність враховування всіх цих чинників у веденні лісового господарства, при висадженні нових культур. Останніми роками опади випадають досить таки не рівномірно, до 75% опадів припадає на теплі пори року, що досить таки є достатнім для нормального росту лісових культур

Тривалість та швидкість вітрів на території розташування держлісгоспу є за характером середня в рік, слабка та становить від 2 до 5 м/с, що є досить нормальним показником.

Досить часто спостерігаються ранні осінні приморозки, та весною досить пізні приморозки, мала кількість опадів за довгий період часу, часті засухи,

майже тропічні зливи, з великою кількістю опадів, (за декілька годин випадає місячна норма опадів), що мають негативний вплив для зростання і та нормального розвитку дерев.

Попільнянський держлісгосп займає територію має рельєф хвилястої підвищеної рівнини, з висотами 190 – 279 м над рівнем моря нахилена на північний схід.

На території держлісгоспу є досить чимала кількість водойм та балок.

Через територію ДП «Попільнянське ЛГ» протікають три річки – Тетерів, Ірпінь, Роставиця, що в свою чергу в умовах природнього рельєфу території дає можливість для створення чималої кількості невеликих водойм та ставочків.

Болота займають площу 300 га.

2.3. Основні галузі господарства в районі розташування лісгосподарського підприємства

Територія місцезнаходження держлісгоспу лісгоспу знаходиться в одному з аграрних районів Житомирської області де проходить засів та збір як технічних так і зернових культур, з розвиненим веденням тваринницького господарства. Левову частину господарювання в районі займає ведення сільського господарства. Цех переробки в ДП Попільнянське ЛГ входить до складу в Попільнянського лісництва, на станції Попільня., яка є в свою чергу також місцем вивезення сортиментів для подальшої переробки. Хлистова вивозка в держлісгоспі майже відсутня. Для зменшення витрат розкражування деревини відбувається безпосередньо на ділянках в лісі , або в крайніх випадках на проміжних складах .

На даний час держлісгоспом заплановано створити нові лісові насадження площею понад 40 гектарів, при плануванні не оминуться увагою такі аспекти як комфортне пересування населення – будуть створені пішохідні зони, зони культурного відпочинку населення, з висадженням на рекреаційних участках декоративних рослин, та висаджені саджанці рослин притаманних даній

місцевості а також залишаються лісові насадження та інша рослинність які мають неабияку цінність.

Також лісопорядкуванням заплановано на площі 190-200 га, земель агропідприємств не придатних для вирощування сільгосппродукції, засадження лісокультурами в найближчий час.

Велику увагу приділяється догляду за лісовими культурами, розроблено схему на майбутні 4 роки, за схемою по десятикратного догляду - 4 – 3 – 2 – 1. Заплановано догляд за запроектованими культурами незімкнутими культурами становить в районі 17,9 тис.га, щорічно в середньому 1,8 тис. гектарів.

Для збереження екології, водних ресурсів, для підвищення якості деревини хімічні способи для догляду за деревними насадженнями в держлісгоспі не використовують. При відпаді лісових культур більше 14 % доповнюються у весняний період лісокультурних робіт. Щорічно майже 140 гектарів площі доповнюється новими культурами, при цьому обов'язково враховується вік сіянців та саджанців цінних порід які доповнюються.

В зв'язку із зміною кліматичних умов велику увагу приділяється працівниками держлісгоспу санітарному стану лісових насаджень, на даний період можливо вважати його умовно задовільними. Постійно проводяться обстеження лісових масивів, фіксуються, аналізуються осередки пошкоджених ділянок лісу від хвороб та шкідників, проводяться відповідні заходи по лісозахисту, з метою запобігання розповсюдження захворюваності та гибелі лісових насаджень, виконуються всі вимоги які вказано в «Санітарних правилах в лісах України» (Київ, 1995).

За держлісгоспом закріплено більше 100 державних та колективних господарств з трьох районів, для можливого отримання техдопомоги і контролювання за проведенням робіт господарства, загальна площа заліснених земель 6,1 тисяч гектарів. Залісненість території господарської діяльності держлісгоспу 8-12 %, з з можливими відхиленнями по територіях. Держлісгосп реалізує деревину по навколишніх територіальних громадах

Брусилівського, Попільнянського, Андрушівського, Ружинського, адмінірайонів. Лісоматеріали круглі реалізуються через електронні аукціонні торги, які відбуваються як кожного кварталу, так і за потреби на додаткових торгах, що дає змогу забезпечувати деревиною для подальшої переробки національних товаровиробників, та при цьому не дає можливості розвитку корупційним схемам продажу лісосировини, своєчасну та повну сплату податків, забезпечення робочими місцями населення України, їх соціальний захист. Продукцію переробки з власного лісопереробного комплексу держлісгосп реалізує як населенню, фірмам внутрішнього ринку так і експортує за кордон. Найбільшими закордонними споживачами які купують пилопродукцію є ф. Белюкс (Туреччина), Груп Агач (Туреччина), Белвуд (Великобританія), ціна на реалізуємі пиломатеріали становить від 90 до 190 дол.США за 1 куб.м.

Для ведення економічно доцільної господарської діяльності, для забезпечення в лісосировині власного лісопереробного комплексу та забезпечення деревиною споживачів внутрішнього ринку необхідність в заготівлі деревини має бути не менше 35,0 тис. м. куб. Відповідно до нових нормативів що відповідають Європейським стандартам на лісосіках держлісгоспу розкрязовуються хлисти на лісоматеріали круглі класів якості А, В, С, D , дров'яна деревина виробничих потреб, дров'яна деревина для не виробничих потреб.

Реалізація деревини становить 35,2 тис.м.куб. На лісосіках держлісгоспу хлисти розкрязовуються на лісоматеріали круглі, дров'яну деревину ПВ та дров'яну деревину НПВ. Держлісгосп розташований в районі з досить розвинутою мережею автошляхів загального користування, (автомобільні дороги – , Житомир – Попільня – Сквир, Біла Церква – Козятин, Ставище – Попільня – Погребище). Лісгосподарські дороги мають протяжність на території держлісгоспу 254 км, а дороги для загального користування – 50 км. На 1000 га площі держлісгоспу загальна протяжність шляхів транспорту має 14 км, а ступінь забезпеченості 100 %.

2.4. Господарське значення лісгоспу в економіці регіону

Головним пріоритетом при веденні економічно - фінансової та господарської діяльності Попільнянського держлісгоспу являється користування лісовими ресурсами, забезпечення всіх міроприємств пов'язаних із плановим користуванням ресурсами, забезпечення громадян та підприємців територіальної громади в лісосировині, не завдавши при цьому шкоди для екосистемі.

Керівництво держлісгоспу насамперед ставить завдання :

- постійне та беззаперечне дотримання всіх нормативів , законів, та положень державних органів направлених на збереження, відтворення, охорону, раціональне використання лісових ресурсів, флори та фауни лісових та мисливських угідь, максимальне ефективне користування мисливським та лісовим господарством;
- моніторинг розробок , постійний контроль та аналіз при виконання всіх міроприємств та розробок направлених на захист лісів, контроль за ефективним використанням деревини, створенням нових насаджень цінних порід деревостанів, організації лісовпорядкування, розробка нових програм та збереження наявних програм ведення та розвитку мисливського господарства, розведення та збереження місцевої фауни.

Лісові насадження держлісгоспу за своїм значенням являються як соціально – економічними так і екологічними, вони виконують функції не тільки як захисні для ґрунтів та водойм, гігієнічно – санітарні, оздоровчі для навколишнього середовища, але і як кліматоутворюючі. Експлуатація лісових масивів мають досить таки обмежене значення, і мають досить таки вагому роль в економічному розвитку даного регіону.

Напрямки у веденні лісового господарства лісгоспу:

- рубки догляду та вибіркові санітарні рубки заради оздоровлення лісів проводять в лісопаркових зонах лісонасаджень які служать зонами відпочинку населення.

- Вищезгадані зони виконують оздоровчу, захисну, санітарно – гігієнічну функції. Тому в таких ділянках проводиться як санітарні так і рубки догляду.

- Важливу роль відведено захисним смугам біля доріг (авто – та залізничних), спецзони, спецсмуги, так звані експлуатаційні ліси для потреб ведення народного господарства лісосировиною високої якості.

Відповідно до моніторингу по господарській діяльності держлісгоспу, його розподілу за категоріями лісових ділянок, сучасного лісового фонду, засадженого лісовими масивами, вказує на те що землі лісового фонду використовуються економічно ефективно.

Після рубок головного користування на ділянках лісу відбуваються насадження лісових культур, зміни у видах порід дерев і відповідно іншої рослинності, заліснення вільних ділянок лісовими культурами, природне поновлення насаджень надає збільшення запасу насаджень, зміна показників при проведенні таксаційних робіт. Все вищесказане являється причиною змін рослинності на лісових ділянках. Не останнє місце у веденні господарської діяльності займає побічне лісове користування, збір березового соку, збір лікарської сировини, ягід, грибів, та торгівля дарами лісу в мережі торгових точок «Лісовичок». В лісових масивах держлісгоспу зустрічається велика кількість різноманітних тварин (косулі, кабани, зайці, лосі, лисиці, куниці, сірі та інші). Працівниками держлісгоспу прикладається максимум зусиль на проведення комплексу біотехнічних заходів для примноження та збереження лісової фауни. Для забезпечення нормальної зимівлі лісових тварин використовуються лісові сіножаті, використовуються також угіддя сільськогосподарського призначення не тільки підсобного господарства, а й для потреб лісової охорони. Особлива увага приділяється охороні узлісь [2].

Одним із пріоритетних напрямків у господарській діяльності визначених ДП «Попільнянське лісове господарство» є відтворення нових лісонасаджень, забезпечення охорони і захисту існуючих лісів, об'єднання всіх рекомендацій лісовпорядкування для раціонального ведення господарських та

природоохоронних задач. В ДП «Попільнянське ЛГ» є створено всі передумови для економічно вигідного ведення лісового господарства. Одним із напрямків господарської діяльності направлений на відтворення нових лісових якісних насаджень, покращення продуктивності лісового фонду, ведення інтенсивного ведення лісового господарства без нанесення екологічної шкоди природі. Для виконання заготівлі, трелювання та вивезення деревини на проміжні склади та лісопереробний комплекс забезпечення всіма транспортними засобами становить на 90% , лише за останній ревізійний період було оновлено автомобільний парк, закуплено нові пожежні автомобілі, обладнання для гасіння пожеж. Працівники держлісгоспу 100% забезпечуються спецодягом, спецзасобами.

Не останню роль у веденні нормального ведення господарства відіграє як виробничий фонд (це 70 %) та забезпечення житлом працівників держлісгоспу (70 %). 90 % всіх працюючих на підприємстві офіційно оформлені, в основному це комплексні бригади, і лише 10 % це сезонні робітники, які працюють на договірних умовах. Велике значення приділяється побутовим умовам працюючих. Реконструйовано цех переробки, відремонтовано побутові приміщення, оновлено та побудовано нові рекреаційні пункти, зони відпочинку для працівників держлісгоспу та місцевого населення.

Важливу роль відіграє господарська діяльність держлісгоспу і в місцевій територіальній громаді, це і забезпечення людей робочими місцями, сплата податків до місцевих бюджетів, забезпечення сировиною місцевих приватних підприємців, забезпечення дровами паливними дитячих садочків, шкіл, лікарень та інших споживачів соціальної сфери, тим самим лісове господарство в економіці району займає значне місце. За останній рік через аукціонні торги держлісгосп забезпечив місцевих підприємців сировиною для подальшої переробки на 70 %. Одним із пріоритетів в держлісгоспі, а не лише рубки стиглої деревини на рубках головного користування, є догляд за створеними новими насадженнями, вирощуванням нових цінних порід деревини, збереження лісових масивів від хвороб та пожеж. .

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ МОНІТОРИНГУ ДІЯЛЬНОСТІ

ДП «ПОПІЛЬНЯНСЬКЕ ЛГ»

3.1. Моніторинг основних видів лісогосподарських заходів

В зв'язку із зміною клімату, досить таки великий обсяг деревини пошкоджено верхівковим короїдом. ДП «Попільнянським ЛГ» було прийнято рішення збільшити площі вибіркових санітарних рубок, проведення додаткових рубок формування лісів та ряд міроприємств направлених на оздоровлення лісових насаджень від пошкодження шкідниками та подальшого всихання дерев [21].

Таблиця 3.1.

Обсяги рубок головного користування проведених в 2020 році в порівнянні з розрахунковою лісосікою

Господарство (госпсекція)	Щорічна розрахункова лісосіка, ліквідний запас, м ³	Виписано лісорубних квитків, ліквідний запас, м ³	активна заготівля, ліквідний запас, м ³
Хвойне, в т.ч.:	21680,0	22482,0	20938,0
соснова	19893,0	21460,0	19025,0
ялинова	1787,0	1022,0	1913,0
Твердолистяне, в т.ч.:	13751,0	10817,0	11847,0
дубова	10323,0	8836,0	9130,0
ясенева	601,0	321,0	405,0
грабова	2184,0	1660,0	2312
М'якколистяне, в т.ч.:	7152,0	5950,0	7076,0
березова	1003,0	1711,0	1082,0
осикова	735,0		278,0
чорно-вільхова	2585,0	2776,0	2556,0
<i>Всього:</i>	<i>42583,0</i>	<i>39249,0</i>	<i>39861,0</i>

При аналізі статистичних даних виявлено що, середня вибірка деревини у 2020 році становить 11,50 м³/га., а Середня вибірка фактична за 2020 рік становить 45,0 м³/га.

Відповідно до планування по матеріалам лісовпорядкування та польового обстеження ділянок відведених в рубку, об'єм отриманої деревини заготовленої від проведення рубок головного користування приблизно 48,899 тис. м³, в тому числі: сосна 34,444 тис.м³, дуб 10,558; ялина – 3,559; граб – 0,338. В 2020 році на площі 3160 га, тобто 142 % до плану, було проведено рубки формування та оздоровлення лісів. Великі обсяг суцільних санітарних рубок , частина з яких було проведено за рахунок головного користування стало причиною недоосвоєння розрахункової лісосіки. Що і стало основними причинами розбіжностей.

Для надання оцінки впливу на природне навколишнє середовище, іще перед початком проведення рубок проводяться обстеження лісосік, складається план заходів до зведення негативного впливу розробки лісосіки до мінімуму .

Середній склад насаджень 7Дз3Сз. Середній вік 72 років. Середній клас бонітету ІА.9. Середня повнота 0,8. Середня зміну запасу (середній приріст деревини) 4,9 м³/га .

Для забезпечення охорони лісів від пожеж з 2014 року на підприємстві була впроваджена електронна система відео нагляду за виявленням пожеж, наглядом за процесом гасіння лісових пожеж. В зв'язку з короїдним всиханням лісів держлісгосп збільшив витрати на лісопатологічне обстеження на 52 %, тобто на 67 тис.грн .

3.2. Вплив діяльності підприємства на довкілля

Проводячи дослідження господарської діяльності ДП «Попільнянське ЛГ» можна зробити висновки що лісові ресурси є основою економічного обґрунтування ведення господарства, а використані їх об'єми встановлені таким чином, щоб повністю забезпечити виконання лісовими насадженнями екологічних та економічних функцій (ресурсних, оздоровчих, захисних, санітарно-гігієнічних) [20].

Приблизно 72 % покритої лісовою рослинністю території держлісгоспу, в більшості це лісонасадженні штучного походження. Заготовляється деревина на рубках головного користування, на рубках догляду (формування та оздоровлення лісів). Використовуючи лісові ресурси, держлісгосп має власні кошти для проведення заходів по відтворенню лісових насаджень, їх догляд та охорону. Для працівників держлісгоспу одним із головних завдань є створення та збереження лісових культур. В середньому в рік висаджується від 15 до 17 тис.га лісу, що становить 32 % від площ вкритих лісовими насадженнями. Аналізуючи показники лісовідновлення, зміни на вкритих лісовою рослинністю ділянках, заліснених площах, лісовідновлені роботи мають чітку позитивну динаміку. Більше того 880,70 га це НЛК.

При лісовідновлених роботах працівники держлісгоспу чітко дотримуються всіх інструкцій, нормативних актів та чинного законодавства. Відповідно до затверджених графіків проходить інвентаризація 1-3-річних лісових насаджень, їх подальша атестація для переведення у вкриті лісовими насадженнями землі. Кожен посаджений саджанець дбайливо доглядається лісокультурницями, знищуються бур'яни, видаляється небажана деревно – чагарникова рослинність, що відкриває доступ світла до саджанців та сприяє приросту. Велику увагу приділяється в держлісгоспі охорона від знищення молодих насаджень дикими копитними тваринами, які харчуються верхівками молодих насаджень, особливо у зимовий період.

Кожного року, в середньому, площа фонду лісовідновлення становить 270 га., в основному це зруби минулого року та певною мірою поточного року.

Посадка саджанців та посів – це два основні способи лісовідновлення та створення лісових культур. Площі інтродуцентів, дуб червоний (Дч) та інших видів чагарів і дерев, на території господарства займають лише 55,2 га площі, які було введено на зрубках в лісові культури. Постійно проводяться обстеження ділянок з інтродуцентами, ведеться спостереження щодо стійкості до кліматичних умов, до збудників хвороб та спалахів шкодо чинних комах. Результати обстеження показують що інтродуценти не є інвазійними та при

певних умовах не є конкурентами для корінних порід. Висадження у лісових насадженнях держлісгоспу інтродуцентів не створює проблем у лісівничо – екологічних питаннях.

В 2020 році витрати, що пішли безпосередньо на роботи по лісовідновленню, становлять 4975,0 тис. грн., тобто планові завдання та цілі не тільки виконані в повному обсязі а й перевиконані, що доводять дані таблиці 3.2..

Таблиця 3.2.

Обсяги основних робіт з лісовідновлення за 2020 рік

№ пп	Вид робіт	Обсяги робіт	
		2020 рік	
		План	Факт
1	Підготовка ґрунту під лісові культури, га	214	227
2	Створення лісових культур: посадкою, га	211	259
	посівом, га	-	-
	Разом створено лісових культур, га	220	270
3	Сприяння природному поновленню, га	-	-
4	Доповнення лісових культур та ввід, га	115	145
5	Догляд за лісовими культурами, га	1300	1415
6	Заготівля лісового насіння, кг	3150	7750
	в т.ч. сосна	60	80
	дуб	2750	7550
7	Вирощування садивного матеріалу в розсадниках, га	0,6	0,85
8	Вирощено стандартних сіянців, тис. шт	-	-

3.3. Моніторинг пожеж

З метою попередження та оперативного реагування на пожежі в екосистемах забезпечено постійний моніторинг лісових масивів, налагоджено своєчасне та повне взаємоінформування між керівництвом (черговими

службами) лісогосподарського підприємства, та підрозділами управління ДСНС України у Житомирській області.

До початку пожежонебезпечного періоду поточного року держлісгоспом розроблені і затверджені мобілізаційно-оперативні плани ліквідації лісових пожеж.

З метою своєчасного виявлення та оперативного реагування на загорання в лісі на підприємстві впроваджується трьохступеневий рівень контролю за лісовими масивами (лісництво, лісгосп, Управління). Створено інтегровану систему охорони лісів від пожеж з нанесенням на карту мережі пожежних спостережних веж, водойм та лісопожежних станцій, здійснюється переобладнання лісовозних автомобілів, які не використовуються за призначенням під автомобілі для підвозу води у випадку пожежі.

У кожному підрозділі лісгоспу створено резерв пально-мастильних матеріалів.

Таблиця 3.3

Протипожежні заходи

Назва робіт	Од. вим.	2020 рік	
		План	Факт
Створення мінералізованих смуг	км	120	120
Догляд за мінералізованими смугами	км	410	410
Облаштування та утримання лісових пожежних станцій і засобів зв'язку	тис. грн.	75,0	50,5
Утримання тимчасових пожежних наглядачів	тис. грн.	-	-

Дієвим профілактичним заходом охорони лісу від пожеж є рекреація.

У такий спосіб з'являється можливість організувати перебування відпочивальників в контрольованих місцях, відмежованих від лісових масивів мінсмугами та з облаштованими місцями для вогнищ.

Постійно проводяться роботи з ремонту, техобслуговування та фарбування пожежних автомобілів.

Проводиться розчистка та розрубка квартальних та межових ліній.

Для покращення охорони лісів від лісових пожеж державними лісогосподарським підприємством направлено звернення до прилягаючих земле та лісовласників різних форм власності, а також до об'єднаних територіальних громад щодо підвищення ефективності протипожежних заходів особливо на самозаліснених сільськогосподарських землях.

3.4. Особливості ведення мисливського господарства

Велику увагу в Попільнянському держлісгоспі приділяють веденню мисливського господарства, взаємовигідно та комплексно поєднуючи використання лісових ресурсів для ведення як лісогосподарського так мисливського господарства.

Головним завдання в держлісгоспі вважають збереження та охорону диких тварин у лісовому біогеоценозі, створення вольєрів для розведення диких тварин, захисних насаджень, штучного обводнення, створення всіх послуг та умов мисливцям для законного полювання, створення умов для розвитку мисливського спорту та багато інших заходів.

Мисливські угіддя ДП «Попільнянське ЛГ» займають площу 7,1 тис.га, з них польові – 0,070 тис. га, а лісові площі 6,7 тис.га, водно – болотяні 0,11 тис.га. Для збільшення популяції диких тварин та птахів у лісових масивах підприємства збільшено на 2,21 тис.га площі відтворювальних ділянок (тобто на 30%), проведенню численні біотехнічні заходи для покращення захисту мисливської фауни від хижаків та браконьєрів, природнього збільшення поголів'я дичини.

Ведеться спостереження за чисельністю диких тварин для запобігання розповсюдження сказу, африканської чуми свиней та інших хвороб.

Строком на 15 років, рішенням 21 сесії Житомирської ОДА за №684 від 25 квітня 2005 року було передано мисливські угіддя ДП «Попільнянське ЛГ» Ходорківського лісництва площею 5,4 тис.га громадській організації КМК (Коростишівський мисливський клуб). Рішенням 22 сесії Житомирської ради 5 скликання за №984 від 13 листопада 2009 року від ДП «Попільнянське ЛГ», Андрушівське лісництво, передано в користування 5,7 тис. га мисливських угідь ТОВ «КАМІА ПЛЮС». На 20 сесії 7-го скликання Житомирської облради від 27.07.2017 за №734 року передано в користування мисливські угіддя площею 5,3 тис.га ТОВ «Вепр-СК».

В поточному році в працівниками держлісгоспу та учнями шкільних лісництв в лісових насадженнях для було розвішено 695,0 штучних гніздівель, які за даними лісової охорони близько 75,0% яких, у 2020 році були заселені птахами різних видів, а деякі шершнями .

3.5. Оцінка впливу на навколишнє середовище

В ДП «Попільнянський лісгосп» опалення адміністративних та побутових приміщень, в осінньо – зимовий період проводиться власною котельнею, яка працює на дровах та відходах лісопиляння і лісозаготівель, що впливає на стан забруднення атмосферного повітря.

Департаментом екології та природних ресурсів Житомирської обласної державної адміністрації 18 грудня 2014 року за № 1824755100-8 був виданий Дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря. Термін дії дозволу – необмежений.

В умовах Дозволу, чітко вказано дозволені видів викидів в атмосферу які не повинні перевищувати гранично допустимі рівні викидів, наведені в таблиці.

Відповідно до даних наведених в таблиці на підприємстві викиди в атмосферне повітря гранично допустимих значно менші чим фактичні викиди.

Самим небезпечними із токсичних речовин які забруднюють атмосферного повітря є азоту двоокис NO, вуглецю оксид CO (чадний газ), вуглеводні (пари бензину) CH, окисли свинцю [30], які виділяються при роботі двигунів тракторів, автомобілів і бензопил, на виконанні лісогосподарських і лісозаготівельних робіт.

Склад забруднюючих речовин їх кількість викидів, залежить від технічного стану транспорту та режиму його роботи, стану дорожнього покриття, швидкість поширення відпрацьованих газів залежить від напрямку і швидкості вітру.

Тому з 2012 року велике значення надається лісовим дорігам, облаштування дорожнім одягом лісових автомобільних доріг, їх відновлення ремонтом та реконструкцією. За 2020 рік відремонтовано майже 120 км. лісових доріг, при цьому витрачено 2,3 млн. грн.

При закупівлі паливно мастильних матеріалів, для виконання господарських робіт, на підприємстві звертають в першу чергу увагу на хімічний склад ПММ, щоб зменшити шкідливі викиди в атмосферу. Такий вид бензину як етильований бензин, через викиди свинцю і його з'єднань, підприємством взагалі не закуповується.

Потреба на рік на виконання робіт становитиме: – бензин 23,2 тис.л. – дизпаливо 152,3 тис. л. Викиди в атмосферне повітря не перевищує максимально допустиму норму вказану в Дозволі.

3.6. Співпраця із зацікавленими сторонами

Одним із головних принципів процесу сертифікації лісів по схемі FSC є його відкритість. Під час аудиторської оцінки лісів представники зацікавлених сторін мають зустрічатись, обмінюватись даними, отриманою в ході перевірок інформацією, проводити зустрічі та консультації зацікавлених в оцінці лісоуправління сторін, які регламентовано стандартом FSCSTD20006, що свою чергу надається у користування національних стандартів ЛОР.

Серед зацікавлених сторін можуть бути:

- Всесвітній фонд дикої природи (WWF), (Всесвітній союз охорони природи (IUCN), Грінпіс та інші міжнародні неурядові природоохоронні організації;
- навчальні та науково-дослідні організації;
- екологічні, природоохоронні контролюючі організації, організації технічного нагляду, споживчого нагляду та ін;
- лісовпорядні підприємства;
- органи управління лісами різного рівня;
- органи регіонального та місцевого самоврядування;
- громадські організації різних напрямків на регіональному та місцевому рівні (асоціації корінних нечисленних народів, профспілки, природоохоронні організації, краєзнавчі організації, та ін.)

Спочатку проводиться попередній аудит, потім сертифікаційний орган обов'язково проводить консультативну зустріч із зацікавленими сторонами (особами). Адміністратор СО узгоджує перелік учасників під час консультаційних зустрічей, узгоджується місце та визначаються дати і терміни проведення зустрічей зацікавлених сторін, та уточнює їх під час оціночних дій на підприємстві що проходить перевірку.

Для отримання позитивного результату важлива правильна координація дій представників всіх зацікавлених сторін, при необхідності проведення не тільки спільних нарад, а й індивідуальні зустрічі (консультації). Доцільно завчасно сповіщати зацікавлені сторони про місце та дату проведення консультацій, іще до проведення аудиторською групою перевірку підприємства.

При проведенні зустрічей можуть виникнути форс-мажорні обставини, тому можливе проведення консультацій в телефонному режимі, через електронну пошту, або проведення зустрічі через систему зв'язку ZOOM.

Аудитору для отримання об'єктивної інформації та надання адекватної оцінки діяльності підприємства, необхідно розробити план проведення

консультації, підготувати для обговорення список питань для проведення інтерв'ю.

Для звіту з оцінки підприємства необхідно зазначити: час та тривалість проведення зустрічі, зафіксувати кількість учасників та їх контактну інформацію, питання які обговорювались на зустрічі та досягнуті результати. В разі відмови одного із учасників зустрічі називати своє прізвище в списку учасників що проходять інтерв'ювання, можна вказувати назва установи, підприємства чи організацію яку він представляє. У звіті також можна вказувати прізвище респондента, при цьому не зазначати займану посаду та місце роботи.

Згідно встановлених вимог стандарту ЛОР FSCSTD20006 компанія , яка проводить аудиторську перевірку, для проведення переговорного процесу має провести анкетування, тобто поставити до відома всіх зацікавлених сторін про початок основного аудиту, та по можливості отримати відповіді на підготовлені запитання.

ВИСНОВКИ

Проаналізувавши лісогосподарську діяльність ДП «Попільнянське ЛГ» ми виявили як позитивні та і негативні наслідки діяльності.

В ДП «Попільнянський лісгосп» при планування заходів ведення господарської діяльності дотримуються всі інструкції та нормативи лісокористування для недопущення суттєвого впливу на земельні та ґрунтові ресурси, водні об'єкти, атмосферне повітря, флору, фауну та соціальну сферу.

Проведення лісової сертифікації зобов'язує підприємство до неухильного дотримання всіх вимог FSC, постійно вдосконалювати свою господарську діяльність та ведення лісокористування, дає можливість виходу підприємства на нові ринки збуту лісо- та пилопродукції, особливо за нинішніх умов глобального економічного розвитку традиційних секторів не тільки зовнішнього ринку збуту за кордон продукції, а й для підприємств внутрішнього ринку.

При веденні господарської діяльності держлісгоспу враховуються всі можливості для ефективного та раціонального використання лісових ресурсів. Використовуються новітні технології для підвищення захисту ґрунтів, атмосфери, оздоровчих, естетичних, санітарно-гігієнічних, та інших корисних функцій лісових насаджень.

ДП «Попільнянське ЛГ» цілеспрямовано та послідовно проводить всі заходи якісного та своєчасного відтворення лісових насаджень, підвищення та збереження та поліпшення цінних властивостей та характеристик лісів.

Велику увагу приділяють для збереження особливо цінних лісів. Враховуються всі наслідки, оцінюються, аналізуються та прискіпливо вивчаються всі питання при прийнятті рішення щодо особливо цінних для збереження лісів на території лісництв держлісгоспу, та прийнято рішення збереження таких насаджень в два етапи – попереднього їх виділення та при натуральному обстеженні ділянок їх ідентифікації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артемьев И., Блейкели А., Птичников А., Парк Д. Лесная сертификация и экономика землепользования. *Устойчивое лесопользование*. 2006. № 2 (10). С. 39—46.
2. Бондаренко В. Д., Фурдичко О.І. Узлісся: екологія, функції та формування. Львів, 1993. 64 с.
3. Бессо П., Боннелл Б., Муни К. Развитие партнерских отношений для устойчивого управления лесными ландшафтами: опыт модельных лесов. *Устойчивое лесопользование*. 2009. № 2 (18). С. 2-9.
4. Бондарук Г.В., Лавров В.В. Місце України на європейському ринку лісової продукції та перспективи розвитку під впливом сертифікації лісів. *Наук. вісник УкрДЛТУ: Зб. наук.-техн. праць*. Львів, 2004. Вип. 14.2. С. 103-109.
5. Гайда Ю.І. Сертифікація лісів як інструмент екологічного маркетингу лісогосподарських підприємств. *Ефективна економіка* № 1, 2015 <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3711>.
6. Генсирук С. А. Леса Украины. Москва: Лесная пром.-сть, 1975. 280 с.
7. Генсирук С. А. Ліси України. Львів: Українські технології, 2002. 496 с.
8. Гисслер К. Швейцария: FSC на пути к успеху. *Устойчивое лесопользование*. 2009. № 3 (22). С. 23-29.
9. Исаев А.С., Носова Л.М., Пузаченко Ю.Г. Биологическое разнообразие лесов (конспект проекта программы). *Екологія і ноосферологія*. 1996. Т. 2, №3-4. С. 56-60.
10. Інституційна розбудова лісової сертифікації в Україні / за ред. П.В. Кравця. – Київ: ННЦ ІАЕ, 2009. 250 с.
11. Ковалишин В.Р. Принципи лісової сертифікації. *Науковий вісник: Збірн. наук.-техн. праць*. Львів, 2002, вип. 12.2. – С. 90-93.
12. Ковалишин В. Р. Особливості національної лісової політики щодо екологічної сертифікації лісів України. *Науковий вісник НЛТУУ*. 2004. Вип.

14.2. С. 123-128.

13. Кравець П. В., Лакида П.І. Критерії та індикатори сталого управління лісами. *Наук. вісник УкрДЛТУ: Зб. наук.-техн. праць*. Львів, 2002. Вип. 12.7. С. 146-158.

14. Кратюк О.Л. Левицька Л.М. Пріоритети розвитку лісової сертифікації в світі. *Аспекти сталого розвитку лісового, сільського, водного та енергетичного господарств зони Полісся України* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (08 квітня 2021 р., м. Житомир). Житомир : ЖАТК, 2021. С. 112-113.

15. Критерії та індикатори сталого розвитку лісової галузі України. Методичні рекомендації з питань ведення та управління лісовим господарством / За ред. акад. УААН О. І. Фурдичка. Київ, 2003. 138 с.

16. Куликова Е. «Зеленое» домостроение и место сертифицированной древесины в нем. *Устойчивое лесопользование*. 2009. № 1 (20). С. 33-34.

17. Лавров В. В., Бондарук Г.В. Потенційні шляхи, етапи та реальні умови розвитку лісової сертифікації в Україні. Лісівництво і агролісомеліорація. 2004. Вип. 105. С. 32-38.

18. Лавров В.В., Бондарук Г.В. Проблеми запровадження інституту лісової сертифікації в Україні: умови розвитку та узгодження міжнародних та національних нормативно-правових рамок. *Наук. вісник УкрДЛТУ: Зб. наук.-техн. праць*. Львів, 2004. Вип. 14.2. С. 109-115.

19. Лебедевич С.І., Шутка С.Є. Сертифікація лісів як метод підвищення надійності системи екологічного менеджменту лісовиробничого комплексу України. *Наук. вісник УкрДЛТУ: Зб. наук.-техн. праць*. Львів, 2006. Вип. 16.5. С. 33-38.

20. Левицька Л.М. Основні проблеми оптимізації лісокористування та шляхи вирішення за принципами FSC. *Студентські наукові читання – 2021*. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції присвяченої І туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт на факультеті лісового господарства та екології Поліського національного університету (25 січня 2021

року, м. Житомир). Житомир, 2021. С. 14.

21. Левицька Л.М. Моніторинг основних видів лісогосподарських заходів у ДП «Попільнянське ЛГ». *Подільські читання. Охорона довкілля, збереження біотичного та ландшафтного різноманіття, природнича освіта: наука: проблеми, перспективи, рішення: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (11-13 жовтня 2021, м. Хмельницький).* Хмельницький, 2021. С. 168-169.

22. Лісова політика: теорія і практика / Під наук. ред. проф., д.е.н. Синякевича І.М. – Львів, 2008. 612 с.

23. Мур Н. Сертифікація в лесном секторе Великобритании. *Устойчивое лесопользование.* 2010. № 2 (24). С. 47-50.

24. Проблеми збереження та відновлення біорізноманіття в Україні / Д.М. Гродзінський, Ю.Р. Шеляг-Сосонко, Т.М. Черевченко та ін. Київ, 2001. 104 с.

25. Програма дій «Порядок денний на XXI століття» / Переклад з англійської: ВГО «Україна». Київ, 2000. 360 с.

26. Пелиньо Л.М. Інтегрування принципів і критеріїв FSC у процедуру екологічного аудиту підприємств лісового господарства. *Наук. вісник УкрДЛТУ: Зб. наук.-техн. праць.* Львів, 2012. Вип. 22.15. С. 140-147.

27. Птичников А. FSC-сертифікація в мире: состояние, динамика и перспективы. *Устойчивое лесопользование.* 2009. № 1 (20). С. 15-17.

28. Птичников А., Куликова Е, Мокрушина Л. Опыт зарубежных FSC-кампаний. *Устойчивое лесопользование.* 2009. № 1 (20). С. 30-32.

29. Птичников А.В. Добровольная лесная сертификация: учеб. пос. для вузов / Под. общ. ред А.В. Птичникова, С.В. Третьякова, Н.М. Шматкова. Москва, 2011. 175 с.

30. Синякевич І.М. Економіка лісокористування. Львів, 1999. 396 с.

31. Синякевич І.М. Екологічна і лісова політика. Львів, 2001. 202 с.

32. Соловій І.П. Політика сталого розвитку лісового сектора економіки: парадигма та інструменти: монографія. / І.П. Соловій. Львів, 2010. 368 с.

33. Сопушинський І.М., Вінтонів І.С., Гриник Г.Г. Лісова сертифікація –

передумова сталого ведення лісового господарства. *Науковий вісник: Збірн. наук.-техн. праць*. Львів, 2002, вип. 12.8. – С. 9-13.

34. Туниця Т.Ю. Міжнародний досвід екологічної сертифікації лісів: роль у формуванні національної лісової політики сталого розвитку. *Науковий вісник НЛТУУ*. Львів, 2000, вип. 10.1 С.323–331.

35. Туниця Т.Ю. Політика сталого розвитку лісового господарства України у контексті міжнародних вимог. *Науковий вісник: Збірн. наук.-техн. праць*. Львів, 2002, вип. 12.1. – С. 125-133.

36. Шеляг-Сосонко Ю.Р., Ємельянов І.Г. Біорізноманіття та сталий розвиток України. *Вісник Національної Академії наук України*. 2000. №4. С. 35-39.

37. Шматков Н. Закон Лейси и его роль в борьбе с незаконными рубками. *Устойчивое лесопользование*. 2009. № 2 (21). С. 8-11.

38. Шматков Н. Европейский рынок против нелегальной древесины. *Устойчивое лесопользование*. 2011. № 1 (26). С. 15-18.

39. FSC національний стандарт системи ведення лісового господарства для України. ВЕРСІЯ 3-0. (для публічних консультацій). 2017.139 с.

40. Forests Certified to CSA [Електронний ресурс].-Режим доступу: <http://www.csasfmforests.ca/>

41. Forest Stewardship Council [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [https:// ic.fsc.org/](https://ic.fsc.org/)

42. PEFC International Standard. Requirements for certification schemes [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pefc.org/standards/technical-documentation/pefc-international-standards-2010/676-sustainable-forest-anagement-pefc-st-10032010>

43. Principles and criteria for Forest Stewardship [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ic.fsc.org/principles-and-criteria.34.htm>

44. Program for Endorsement of Forest Certification Schemes [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pefc.org/>